

En jubilerende Duborglærers

1. del erindringsglimt

Karin Johannsen-Bojsen tager i dagens og morgendagens kronik en tur på femogtres år tilbage ad Memory Lane.

SKOLEMINDER

Af Karin Johannsen-Bojsen

Ved sidste skoleårs slutning mødtes Duborg-Skolens jubilarer som sædvanlig til kaffe på deres gamle skole. Denne gang hørte jeg selv til de ældste, idet jeg tog studentereksamen for femogtres år siden.

I 1954 var vi kun ti nysproglige studenter. Af dem er de fem døde, og af de forblivende fem var vi kun to, der var i stand til at komme. Da jeg foruden at være gammel elev også har været lærer på skolen i tre årtier, kan det ikke andet end føles vemodigt, at et stykke sydslesvigske skolehistorie er ved at forsvinde. Endnu vil nogle ældre med interesse for den slags kende til den vanskelige begyndelse for »Gymnasielevernes private studenterkursus«. Men for de midaldrende og yngre – og dermed for hundreder af skolens egne studenter – vil den fortælling være ukendt.

En brydningstid

At vi blot var ti i klassen havde flere grunde. Hverken mindretallet eller skolevæsenets struktur – endsize skolebussystemet – havde jo på nogen måde fået sin nuværende form. Mest væsentligt var, at studentereksamen fra Duborg-Skolen på det tidspunkt endnu ikke berettigede til at tage eksamen fra tyske universiteter. Den situation satte daværende rektor Henry Jensen og flere andre vidtskuende folk, såsom Sydslesvigske Forenings generalsekretær Franz Tygesen, sig målbevidst ind for at ændre.

Men modstanden blandt både en del lærerne og forældrene var stor. Blandt eleverne gik der rygter om drabelige lærerråds-møder, hvor rektor var blevet beskyldt for at være en forrædder mod den danske sag. Ja, »Agamemnon«, som vi kaldte en af vores mest afholdte lærere, skulle i raseri have smækket døren med udråbet »dit svin«.

Grunden til den megen modstand var selvfølgelig frygten for, at tysk anerkendelse ville føre til en generel snigende fortykning. Altså lige det modsatte af, hvad der havde været meningen, da en flok idealistiske lærere sidst i nittenhundredegyrtnerne havde oprettet »Gymnasielevernes private studenterkursus«, hvor de i begyndelsen til dels underviste uden løn og – som man som elev indimellem kunne få indtryk af – med både 1864 og besættelsestiden in mente.

Konfliktens følger for den enkelte

Alt dette højbrisante konfliktstov var jeg selv lykkeligt uvidende om, da jeg som fjortenårig startede i 1. g. Nogen egentlig diskussion om emnet, for eksempel ved middagsbordet derhjemme, havde der ikke været tale om hos os. Min far var pludselig død året før, og min mor havde mere end nok at gøre med at skaffe mad til selvsamme middagsbord.

Men efter studentereksamen blev det rigtignok relevant. Egentlig ville jeg have læst dansk og historie i Danmark – noget, jeg stadig føler, ville have svaret til mit inderste væsen. Men rektor Henry Jensen fik mig overbevist om, at jeg med mit tyske hjemmesprog burde læse tysk ved et tysk universitet, så jeg kunne vende tilbage til skolen som lærer med en »Statsexamen für das höhere Lehramt« i lommen. Så ville der fra tysk side i hvert fald ikke kunne siges os noget på i den henseende.

Det førte til, at jeg sammen med fire klassekammerater, der også ville læse i Tyskland, tog på »Abend-Oberschule« i Hamborg, hvor vi fik »Abitur« året efter. Endda en matematisk-naturvidenskabelig af slagsen, idet det var den eneste, der fandtes mindre end ti år efter krigen, da »zweiter Bildungsweg« stadig var under opbygning. Det krævede intensiv ekstraundervisning i matematik, fysik, biologi og kemi alle ugens eftermiddage (selvfølgelig også lørdage), som vi så havde formiddagen til at forberede os til foruden forberedelsen til aftenens almindelige undervisning. Og det kostede en masse ekstra penge, der til dels blev betalt af danske fonde såsom »Sydslesvigske Kultursamfund«.

I 1955 sørgede forandringer i storpolitikken for, at dette beko-stelige eksperiment ikke behøvede at blive gentaget. Den kolde krig var over os, og Tysklands ønske om at få Danmarks støtte til landets optagelse i Nato blev den vægtigste årsag til de berømmelige København-Bonn aftaler, der garanterede, at både det danske gymnasium i Flensborg og det tyske i Aabenraa blev anerkendt i det land, de lå i, under forudsætning af, at man overtog dettes skolestruktur.

Hippier og 68ere

Min ekstra studentereksamen brugte jeg til at læse tysk, dansk og engelsk på seks universiteter i de tilsvarende lande og afsluttede med en doktorafhandling om den engelske kunstnerroman.

Da jeg i 1966 vendte tilbage til Duborg-Skolen som planlagt med »Statsexamen für das höhere Lehramt« i lommen, var mit første indtryk, at ikke så meget havde forandret sig, siden jeg forlod den som student tolv år før. Til undervisningen af de realister, jeg blev klasselærer for og stadig føler en nær tilknytning til, fik jeg udleveret det samme bind af Friis-Hansens lærebogsystem i engelsk, som vi selv havde brugt, og mine matematikere i G 7 – som den senere 11. årgang dengang kaldtes – forekom mig

Den daværende generalkonsul Troels Fink hilser på tre af de nyudsprungne studenter fra Duborg-Skolen omkring 1960. De første studenter, der fik en eksamen, der var anerkendt i både Tyskland og i Danmark, blev færdig i 1959. Arkivfoto

kun en kende mere inhomogene end min egen pæne nysproglige klasse.

Det omgivende samfunds indflydelse skulle dog snart gøre sig gældende. Et par drenge i realen lod håret vokse, og nogle af pigerne begyndte at gå i lang blomstret kjole og frynset trøje med badges som »Endstation für fummelnde Hände« og »Make love, not war«. Og efterhånden blev der også flere elever, der til en enkelt lærers forargelse begyndte at kramme og kysse i al offentlighed. En kollega fortalte, at pigerne i hans datter klasse var voldsomt splittede i spørgsmålet om sex før ægteskab, og en anden berettede om en hjemlig konflikt, hvor hans datter ophidset havde erklæret: »Jeg gider altså ikke være jomfru længere«. Selv blandt mine endnu rimeligt tilpassede matematikere – dem, der havde halvtredsårs jubilæum i fjor – kunne det ske, at det tyske studentereprørs blad »Underground« blev læst under bordet, og at nogle af periodens slagord feg gennem tysktimerne: »Hast du Haschisch in den Taschen, hast du immer was zu naschen«, »Wer zwei mal mit derselben pennt, gehört schon zum Establishment« og »Traue niemand über dreißig«.

Blandt forældrene kunne der til gengæld indimellem mærkes en vis uro, for eksempel da en datter var flyttet hjemmefra for at bo i kollektiv, og ikke mindst på grund af mistanke om stofmisbrug, som også for os lærere var det vanskeligste problem at håndtere. Nogle fædre kunne ophidse sig over sønnens naive marxistiske idéer, mens andre blot rystede på hovedet over, at man med det hår og de cowboybukser ikke længere kunne se forskel på dreng eller pige.

For en del af elevernes vedkommende blev den politiske bevidsthed ved med at være tydeligt skærpet i årene efter 1968. Det var ikke usædvanligt, at nogen pjækkede fra skolen for at gå i demonstration for et politisk formål af forskelligste slags, såsom kønnenes ligestilling, mod den strenge abortparagraf 218 eller mod atomvåben og de såkaldte »Notstandsgesetze« eller den af staten påbudte folketælling. Det kunne ikke andet end føre til mange diskussioner, der tog megen tid fra undervisningen, men som jeg trods alt mente var nok så gavnlige for elevernes senere liv.

I det store og hele var der hos os dog langt mindre uro i kølvandet på studentereprøret, end vi hørte om fra byens tyske gymnasier. Til dels nok fordi det danske miljø generelt var lidt mere åbent, og lærerne i forvejen tog lidt mere afslappet på di-

sciplinen, men også på grund af Tysklands særlige situation efter krigen. Da jeg af kollegiet blev bedt om at forhøre mig nærmere blandt mine tidligere studiekammerater, der nu var lærere på de tyske skoler, hørte jeg om voldsomme anklager mod lærere og forældregenerationen på grund af dens fortid under nazismen, hvad der blandt andet kunne ytre sig i drabelige sit-ins, hvor læreren måtte klatre hen over strejkende elever for at nå til sin pult. Dertil kom en lang række andre udfordringer, ikke mindst på det seksuelle område, hvor eleverne blandt andet tilbød lærerne undervisning i forskellige stillinger. En enkelt elev på »Altes Gym« var gået rundt med ordene »Ich onaniere« malet på sine jeans.

Karin Johannsen-Bojsen er tidligere lektor på Duborg-Skolen.

En jubilerende Duborglærers erindringsglimt

2. del

Karin Johannsen-Bojsen tager i gårsdagens og dagens kronik en tur på femogtres år tilbage ad Memory Lane.

SKOLEMINDER

Af Karin Johannsen-Bojsen

Prisen for, at så mange traditionelle rammer blev sprængt, kunne ikke andet end gå ud over nogen af de værdier, der før havde været en selvfølge. Som en kollega klagede: »Nutildags véd de unge alt om Brasiliens regnskove, men deres eget lands historie kender de intet til. Det kom også til at gå ud over det nationale, der lige siden 1864 og 1920 havde været grundlaget for den danske folkedels eksistens.

Tiltagende materialisme

Men ligesom det nationale blev fortæret af ungdomsoprøret, blev også 68ernes bredere engagement efterhånden afløst af ganske andre bølger. I firserne måtte nogle af eleverne snare henregnes til den såkaldte caféhusungdom eller de amerikanske yuppier, hvor det materielle kom i høj kurs, og mere ydre værdier som det at gå i mærketøj og gå i solstudie blev sat i fokus. Når jeg spurgte eleverne om deres fremtidsmål, var standardsvaret – især pigernes – efterhånden ikke længere, at man ville være »noget med mennesker«, men at man ville tjene mange penge. En enkelt ville dog være »kosmetolog«, et udtryk, jeg med mit begrænsede kendskab til den kosmetiske verden begejstret misforstod i retning af, at hun ville fordybe sig i verdensaltets gåde. Et mål, jeg i høj grad anså for at være en gymnasieelev værdig. Men ak!

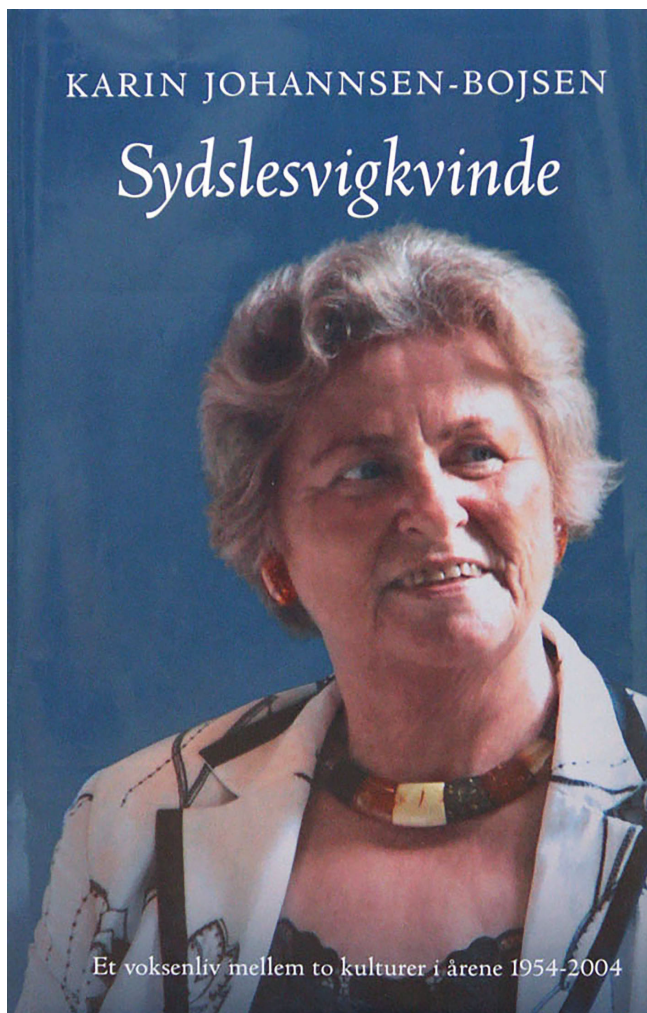
Også i lærernes holdning skete der med tiden et markant skift. Ganske vist var der stadig nogle tilbage af den gode gamle slags, der med glæde og begejstring havde stillet deres liv til rådighed for »sagen«. Men blandt en del af de nye lærere syntes hverken det nationale eller det generelle engagement for samfundet at være de bærende værdier. Nogle syntes nærmest at tro, at mindretallet mest bestod af folk, der var flyttet syd for grænsen for eksempel af jobhensyn eller som skatteflygtninge og altså var en slags moderne dansk koloni uden nogen som helst tilknytning til den tusindårige historie. Forbi de tider, da Lærerforeningen endnu kunne rumme både de seminarier og de universitetsuddannede kolleger, og hvor man kunne have glæde af det sociale samvær med både de langhårede med hjemmehækket slips og hønsestriktrøje og dem med rødt halstørklæde.

Skoleforeningen, der i sin tid var blevet grundlagt for at støtte mindretallet og var blevet set som en – indimellem godt nok urimelig patriarkalsk – kampfælle, især i forhold til vrangvillige tyske myndigheder, blev efterhånden på fagforeningsvis opfattet som lærernes modpol – eller forhandlingspartner, for at sige det pænt – der skulle fravristes mere retfærdighed omkring løn og fritid. »Det er, som om de tror, at Skoleforeningen vil os det ondt. Det kan de da ikke mene!«, hørte jeg en ældre kollega sige. En midaldrende kollegas korte svar var »Det er jeg bange for, de gør«.

Selv erfarede jeg dette skift på et af vore sidste fælles møder på Jaruplund Højskole. Frustreret af den manglende forståelse for mindretallets identitet prøvede jeg nok så gammeldags at incitere til, at man skulle prøve på at skrive små fortællinger til brug for eleverne, for eksempel om emner fra Sydslesvigs historie. Det var, hvad nogle af de ældre lærere, som jeg havde i taknemmelig erindring fra min egen skoletid, havde gjort, og som lærere på danske skoler ville de jo have så meget nemmere ved at formulere sig på dansk end den almindelige sydslesviger. Svaret var en rungende tavshed, og ved næste dags frokostbord sagde en velmenende ældre kollega til mig: »Jeg tror slet ikke, de fattede, hvor du ville hen.«

Miljøbevidsthed

Nærmest samtidig var dog en ny og ganske anderledes bølge ved at rulle mægtigt frem, den for miljøet, der med partiet »Die Grünen« og folk som senere udenrigsminister Joschka Fischer kom til at spille en rolle i tysk storpolitik tidligere end i Danmark. Som så tit var nogle af eleverne hurtigere på dupperne end jeg selv:

Karin Johannsen-Bojsen præsenterede i 2011 anden del af sine erindringer »Sydslesvigkvinden«. Arkivfoto

»Hvorfor tænker du altid lyset, når du kommer ind«, lød en af deres udfordringer mod en hidtil uanfægtet praksis, jeg havde taget til mig, da jeg i en periode havde studeret den pædagogiske praksis på Nibøl gymnasium.

Når eleverne skrev stil om et selvvalgt emne, var det nu pludselig de store planktonædende hvaler, deres interesse kredsede om. Og ved de sædvanlige frokoster hjemme hos os i adventstiden blev kødpålægget stående næsten urørt, mens alt det grønne gik som varmt brød. Og da jeg dumrian ved planlægningen af en elevfest, der ville kræve meget af vores alles tid, kom for skade at anbefale plastikbestik, rejste der sig et ramaskrig - set med nutidens øjne i den grad forståeligt.

Fagre nye verden

Samtidig var tidsånden dog mere og mere ved at blive præget fra en helt anden kant – den teknologiske. Noget af det første, jeg husker, var en ellers upåfaldende, fæmalt elev, der skilte sig ud fra klassekammeraterne ved, at de syntes at se på ham med en ejendommeligt blanding af beundring og mobning. Han skulle

ikke have sans for andet end det nye dyr i åbningen kaldet EDB. Kort efter havde vi to af min mand Hans Gunner Bojsens tidligere elever i fysik hjemme hos os. De havde tilbragt et semester på college i USA og var fyldt med begejstring for et mirakuløst, nærmest alvidende apparat – at se på nærmest ligsom et tv på hjøkkant med en slags skrivemaskine foran.

Der skulle ikke gå lang tid, før vi selv havde sådan et vidunder derhjemme, og skolen fik sin største attraktion: et helt lokalt fyldt med pc'ere. Vi var landet i en ny tidsalder med en teknik, de fleste elever tog imod med langt større begejstring, end det var faldet i de traditionelle skolefags lod. Vel var de unge i forvejen åbne for det grænseoverskridende, blandt andet på grund af interraiture, EU-støttede kurser eller fjumreår i udlandet – og da også takket være en langt bredere sprogundervisning end den, der havde været de fleste af den ældre generation beskåret. Men nu blev der på en gang åbnet endnu langt flere vinduer – globaliseringen på godt og ondt var over os, godt hjulpet på vej af et i digital henseende langt hurtigere udviklet og nærmest amerikansk

fleksibelt Danmark.

Et mindre behageligt resultat var dog, at også forsøgene på at snyde ved prøverne tog til i takt med det voksende kendskab til IT. Tidligere tiders åbenhed og gængse tillid, der sagtens havde kunnet leve med de traditionelle forsøg på at snyde, kom nemt til at vige for en ubehagelig mistillid.

Den spændende fremtid

Foruden de nævnte tendenser var der selvfølgelig utallige forandringer på helt andre områder. Det gælder ikke mindst det eksplosivt stigende antal elever, som først blev lempet fra 2008 takket være A. P. Møller Skolen i Slesvig. Og det gælder for eksempel strukturen – lige fra »Duborglærernes private studenterkursus« var blevet etableret som overbygning til den gamle realskole fra 1920 hen over mange forskellige stadier såsom udflytningen af selv samme real-linje og i overensstemmelse med slesvig-holstens skolelov blandt andet etableringen af den såkaldte »Studienstuf« og hen til dagens integrerede fællesskole.

På det i indledningen i den første kronik omtalte møde for jubilarer, der inspirerede til dette tilbageblik, blev der dog mest snakket om det forskelligartede præg, som skolens personale – især naturligvis lærerne, men også andre medarbejdere – havde sat på det hele. Blandt andet faldt talen på to fortjenstfulde skolesekretærer: Anne Marie Hagedorn og Kirsten Reese, der var de første, man kom i kontakt med på forkontoret. Ligesom to allestedsnærværende pedeller, Christian Juhl og Willy Johannsen – ligesom sekretærene fra helt forskellige perioder alt efter jubilarernes alder – så åbenbart er uforglemmelige. Og selvfølgelig ikke mindst fire meget forskellige rektorer: Henry Jensen, Knud Fanø, Erik Jensen og Ebbe Rasmussen.

Nu er en ny skoleleder på vej, og en spændende fremtid er ved at tage form. Måtte den kunne hamle op med den brogede fortid skitseret i disse erindringsglimt siden dengang, jeg selv blev student i 1954, og frem til min pensionering som lærer i år 2000.

Karin Johannsen-Bojsen er tidligere lektor på Duborg-Skolen.